

Мар'яна КАЩУК,

orcid.org/0000-0001-5881-3280

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення

Львівського державного університету внутрішніх справ

(Львів, Україна) m_kashchuk@ukr.net

Тетяна ЛИПЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-0173-3372

викладачка кафедри українознавства та міжкультурної комунікації

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

(Львів, Україна) tetyanalypchenko@ukr.net

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У НАВЧАННІ І ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Підходи, методи та способи навчання і вивчення будь-якої іноземної мови потребують постійного переосмислення і покращення. Нові ідеї щодо удосконалення методики викладання іноземної мови з'являються в міру того, як відбуваються зміни у системі мови, а також внаслідок нових можливостей, які пропонують новітні технології. І викладачі іноземних мов, і здобувачі освіти, які вивчають іноземні мови, повинні слідувати новітнім тенденціям у викладанні і навчанні мови. У статті виділено важливі аспекти викладання мови, розкрито сутність поняття «тенденції у викладанні іноземних мов». Проаналізовано деякі сучасні передові тенденції у викладанні і вивченні іноземних мов, і розкрито їх позитивний вплив на здобувачів освіти. Зокрема, охарактеризовано такі тенденції: онлайн та змішане навчання (мають кілька переваг: більша гнучкість для здобувачів освіти, більш індивідуалізоване навчання, доступ до широкого спектру цифрових ресурсів), віртуальна реальність (переваги: дозволяє зануритися здобувачам освіти в змодельоване середовище, яке може бути адаптоване до їхніх потреб у вивченні мови), використання соціальних мереж (сучасна студентська молодь може з ефективністю використовувати їх для вивчення іноземної мови, слідкуючи за інішомовним контентом), адаптивне програмне забезпечення (основні його особливості: персоналізація, зворотний зв'язок, диференціація, моніторинг), ед'ютейнмент (основна мета – навчити розважаючи), «перевернутий клас» (цей метод допомагає здобувачам брати активну роль у навчальному процесі і розвивати більшу автономію в навчанні), навчання у співпраці (заняття, які базуються на співпраці між здобувачами, допомагають розвивати такі важливі навички (soft skills), як робота в команді, делегування повноважень, тайм-менеджмент, співпраця, прийняття рішень, прагнення досягти спільної мети тощо).

Ключові слова: тенденція, здобувач освіти, іноземна мова, викладання, навчання.

Maryana KASHCHUK,

orcid.org/0000-0001-5881-3280

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

and Culture of Professional Speech

Lviv State University of Internal Affairs

(Lviv, Ukraine) m_kashchuk@ukr.net

Tetiana LYPCHENKO,

orcid.org/0000-0003-0173-3372

Lecturer at the Department of Ukrainian Studies and Intercultural Communication

Lviv State University of Life Safety

(Lviv, Ukraine) tetyanalypchenko@ukr.net

CURRENT TRENDS IN TEACHING AND LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Approaches, methods and ways of teaching and learning any foreign language require constant rethinking and improvement. New ideas for improving the methodology of teaching a foreign language appear as changes occur in the language system, and also as a result of new opportunities offered by the latest technologies. Both foreign language teachers and foreign language learners must follow the latest trends in language teaching and learning. The article highlights important aspects of language teaching, reveals the essence of the concept of "trends in foreign language

teaching". Some modern advanced trends in foreign language teaching and learning are analyzed, and their positive influence on applicants for education is revealed. In particular, the following trends are characterized: online and blended learning (their advantages include greater flexibility for learners, more individualized learning, access to a wide range of digital resources), virtual reality (advantages: allows learners to immerse themselves in a simulated environment that can be adapted to their needs in language learning), use of social networks (modern student youth can effectively use them to learn a foreign language by following foreign language content), adaptive software (its main features are as follows: personalization, feedback, differentiation, monitoring), edutainment (its main goal is to teach while entertaining), "flipped classroom" (this method helps applicants for education take an active role in the learning process and develop greater autonomy in learning), collaborative learning (classes based on cooperation between applicants for education help develop such important skills (soft skills) as teamwork, delegation of authority, time management, cooperation, decision-making, striving to achieve a common goal, etc.).

Key words: trend, applicant for education, foreign language, teaching, learning.

Постановка проблеми. Політичний, соціальний та економічний вплив глобалізації, нові вимоги ринку праці, прагнення до конкурентоспроможності, виклики міжкультурної комунікації та урізноманітнення культури відкрили нові перспективи щодо ролі, яку відіграють іноземні мови у розвитку сучасного суспільства. Усвідомлюючи значення і важливість іноземної мови для самореалізації і перспективного працевлаштування, молоді люди 21 століття надають перевагу сучасним і ефективним методам вивчення іноземної мови, що спричинило радикальний відхід від традиційної школи (Lopes, Cecilia, 2018). Підходи, методи та способи навчання і вивчення будь-якої іноземної мови потребують постійного переосмислення і покращення. Нові ідеї щодо удосконалення методики викладання іноземної мови з'являються в міру того, як відбуваються зміни у системі мови, а також внаслідок нових можливостей, які пропонують новітні технології (Lopes, Cecilia, 2018). У порівнянні з традиційними методами навчання, де здобувачі освіти відіграють достатньо пасивну роль і акцент робиться на запам'ятовуванні, сучасні тенденції у навчанні іноземній мові спрямовані на залучення здобувачів до низки різноманітних видів діяльності, в яких вони беруть активну участь і самостійно досліджують тему, розвиваючи при цьому необхідні навички. Здобувачі освіти є активними учасниками навчального процесу, таким чином поглиблюючи своє розуміння теми і розвиваючи відчуття досягнення. Оскільки сучасні методи навчання дозволяють в захоплюючий спосіб досліджувати і вивчати нові теми, здобувачі освіти більше схильні відкривати свої справжні нахили і розвивати нові інтереси, що сприяє більшій креативності та самопізнанню (Koumadoraki, 2022). Тому викладачам іноземної мови важливо безперервно підвищувати свій професійний рівень, дізнаватися про останні дослідження, розробки і тенденції в методиці викладання іноземної мови, отримуючи практичні ідеї, які допоможуть їм удосконалити

навички викладання, урізноманітнити та оновити свої практики і оптимізувати навчання здобувачів освіти. Для багатьох вивчення іноземної мови є складним процесом. Проте, при правильних стратегіях і підходах, воно може стати мотивуючим фактором на шляху до досягнення мети.

Аналіз досліджень. Проблемі новітніх тенденцій у навчанні іноземними мовами присвячено чимало праць вітчизняних та іноземних дослідників і їх кількість постійно зростає, оскільки питання удосконалення і впровадження нових методик у навчальний процес залишається відкритим до нових пошуків і досліджень.

Lopes A. і Cecilia R.-R. досліджують нові тренди у викладанні іноземної мови. Koumadoraki A. подає сучасні методи навчання під час онлайн-навчання. Загородня О., Ворначев А. і Горюнова М. розглядають тренди у вивченні іноземних мов в епоху пандемії. Концепцію змішаного навчання (blended learning) і досвід використання змішаного навчання для вивчення англійської мови розкрили у своїх дослідженнях Г. Андріянова, О. Крутін, Н. Скора, О. Безлюдний, І. Щербань. Корнюш Г. акцентує на важливості формування м'яких навичок (soft skills) у здобувачів вищої освіти. Метою досліджень Л. Фірсової та Л. Фісунової є розкриття сутності такого принципу навчання як ед'ютеймент. Проблему штучного інтелекту під час вивчення іноземної мови досліджували Л. Вікторова, А. Кочарян та інші.

Метою нашого дослідження є ознайомлення з сучасними, передовими тенденціями у викладанні іноземної мови, а також розкрити їх позитивний вплив на здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови «тенденція» – це напрям розвитку чого-небудь (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005). Іншими словами, це «напрямок до певних змін, особливо з плином часу». Нові тенденції у викладанні іноземної мови включають зміну мети викладання іно-

земної мови, суть якої полягає у вивченні мови, насамперед, як засобу спілкування; пошук нових передових прийомів і методів викладання іноземної мови і впровадження їх у навчальний процес, беручи до уваги прогрес у сфері інформаційних технологій; врахування потреб та інтересів здобувачів освіти, акцентуючи увагу на тих різновидах завдань, які мотивують здобувачів освіти, сприяють позитивній навчальній атмосфері в аудиторії чи під час онлайн-навчання; розвиток низки компетентностей, якими повинні оволодіти здобувачі освіти певної спеціальності. Наприклад, відповідно до Програми навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування», здобувачі вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» набувають загальних (здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність генерувати нові ідеї (креативність)) та спеціальних (здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань; здатність взаємодіяти з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю) компетентностей. До того ж, у результаті вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування (англійська)» здобувач повинен досягти таких програмних результатів навчання: зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять; спілкуватися англійською мовою усно і письмово з професійних та наукових питань правоохоронної діяльності на рівні B2 (відповідно до європейської шкали рівнів); відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

Враховуючи передові світові методики викладання іноземної мови, зосередимо нашу увагу на важливих аспектах викладання мови. Насамперед, викладання і навчання повинні бути стратегічними. У викладанні іноземної мови основна увага має бути зосереджена на мовному змісті, результатах та навчальній діяльності. Між здобувачами вищої освіти та викладачами має бути значна іншомовна взаємодія, причому, не тільки під час заняття, але й в позаурочний час, на перервах, під час повсякденного спілкування. Оскільки

викладання орієнтоване на здобувача вищої освіти, тому необхідно постійно його залучати до процесу спілкування іноземною мовою. На нашу думку, для підтримки позитивної атмосфери, важливо з боку викладача підтримувати баланс між серйозністю і почуттям гумору, створюючи, таким чином, дружню атмосферу у навчальній аудиторії. Здобувачі вищої освіти завжди почуваються комфортно, коли відчують доброзичливе ставлення викладача (Shah, 2023).

Здебільшого, у закладах вищої освіти, де іноземна мова не є профільним предметом, здобувачі вивчають мову професійного спрямування, таким чином збагачуючи свій словниковий запас з певної спеціальності і удосконалюючи навички фахового спілкування, але при цьому втрачають вміння і навички спілкування на повсякденні теми. Тому, важливо поряд з вивченням технічної мови не забувати про мову загального користування. З нашого досвіду можемо стверджувати про позитивний вплив такого комбінованого навчання на здобувачів вищої освіти, оскільки інколи монотонні та перенасичені термінологічною лексикою заняття з мови професійного спрямування, переключаються на теми повсякденного характеру, які є актуальними і цікавими для здобувачів. Існує чимало ресурсів, джерел, платформ, мобільних додатків тощо, різноманітних засобів і способів проведення занять із мови загального користування, які мотивують, заохочують здобувачів до покращення своїх знань.

Грамматика відіграє важливу роль у навчанні, тому важливо її правильно подавати здобувачам вищої освіти. Вважаємо доцільним викладати її за допомогою індуктивного методу. При індуктивному методі спочатку наводяться приклади, а потім описуються правила; викладач спочатку подає приклади речень з певним граматичним явищем, мотивуючи здобувачів скласти подібні власні речення. На нашу думку, цей метод є одним з найкращих методів навчання граматики будь-якої іноземної мови (Shah, 2023).

На сьогодні чимало популярних світових тенденцій у викладанні іноземної мови впроваджено і далі впроваджують у навчальний процес закладів вищої освіти України. Так, у зв'язку із поширенням пандемії і з воєнними діями Росії проти України, освітній процес перейшов в онлайн-режим чи змішану форму навчання (Online and Blended Learning). Онлайн та змішане навчання стають дедалі популярнішими у викладанні іноземної мови завдяки своїй гнучкості та доступності. Ці способи навчання продовжують розвивати і удосконалювати, оскільки

вони забезпечують безпечно та ефективно дистанційне навчання. Онлайн і змішане навчання мають кілька переваг: більша гнучкість для здобувачів, більш індивідуалізоване навчання, доступ до широкого спектру цифрових ресурсів.

Віртуальна реальність (Virtual Reality, VR) – це нова технологія, яка має потенціал революціонізувати викладання іноземної мови. Технологія VR дозволяє зануритися здобувачам в змодельоване середовище, яке може бути адаптоване до їхніх потреб у вивченні мови. Наприклад, здобувачі можуть практикувати свої мовні навички у віртуальному класі, брати участь у симуляціях реальних розмов і взаємодій, а також досліджувати віртуальні середовища, які відповідають їхнім цілям вивчення мови. Така технологія – це новий інструмент, який ще мало використовується у вітчизняних закладах освіти, але, безперечно, матиме величезне значення для викладання іноземних мов і не тільки мов. Можемо припустити, що у найближчому майбутньому ми станемо свідками посилення тенденції до використання віртуальної реальності (English language teaching trends to look forward to in 2023).

Іншим корисним напрямком у вивченні іноземної мови вважаємо використання соціальних мереж. Проводячи більшість свого вільного часу у соціальних мережах, сучасна студентська молодь може з ефективністю використовувати їх і для вивчення іноземної мови, слідкуючи за іншомовним контентом. Розглянемо, наприклад, TikTok. На перший погляд, дивна платформа, яка демонструє нескінченний потік відео та химерних мемів, проте, TikTok насправді вже встиг застрибнути в тренд цифрової освіти, запустивши наприкінці 2019 року програму EduTok в Індії. Таким чином, стерши бар'єри між освітою та розвагами, потенціал цієї соціальної мережі для охоплення широких верств населення позитивно і швидко зростає. Результатом застосування платформи часто стають креативні та гумористичні «шматочки» навчального контенту з іноземної мови, які можна використовувати в аудиторії, щоб оживити складні вправи, фразові дієслова чи лексику (VR, TPRS and Beyond: 6 English Language Teaching Trends for 2021 You Don't Want to Miss). Подібно можна використовувати Instagram. Адже, за допомогою правильних акаунтів здобувачі освіти, які вивчають англійську мову, можуть використовувати Instagram як ефективний та цікавий інструмент для розвитку мовних навичок. Більше того, відбувається постійне оновлення та наростання щоденного контенту, а це означає, що кмітливий викладач може завжди знайти цікавий матеріал для своїх занять.

З метою покращення ефективності індивідуального процесу вивчення іноземних мов можна використовувати так зване адаптивне програмне забезпечення (АПЗ), основними особливостями якого є персоналізація (АПЗ аналізує характеристики користувача, такі як рівень знань, стиль навчання, інтереси та потреби, і надає індивідуалізовані матеріали та завдання, що відповідають конкретним потребам кожного студента); зворотний зв'язок (АПЗ може надавати зворотний зв'язок користувачам щодо їх прогресу, помилок та слабких місць, що дозволяє їм виявляти свої помилки, аналізувати свої результати та вдосконалювати свої навички); диференціація (АПЗ може пропонувати різні рівні складності та завдання залежно від здібностей та успішності здобувачів освіти); моніторинг (АПЗ може відстежувати прогрес здобувача вищої освіти, записувати дані про його досягнення та слабкі місця). Прикладами АПЗ для навчання іноземних мов є адаптивні мовні платформи, автоматизовані тести та оцінювання, зворотний зв'язок щодо правильності вимови, інтерактивні мультимедійні ресурси, тощо.

Навчання у поєднанні з розвагами (від англійських слів “education” і “entertainment”) розвинулося в окремий концепт навчання “Edutainment” (ед'ютейнмент), спрямованого на поширення навчального контенту за допомогою розважального підходу. Відеоконтент, віртуальний помічник, ігрові методики, нестандартні виступи і лекції (наприклад, TEDtalks) – все це може бути адаптоване як елементи ед'ютейнмента, основною метою якого є навчити розважаючи. На сьогодні існує чимало платформ Edutainment та АПЗ для вивчення іноземних мов, серед яких: Duolingo (платформа, яка пропонує користувачам інтерактивні уроки, вправи на письмо, вимову і переклад, а також графічні завдання; відстежує прогрес користувача та надає індивідуальні рекомендації), Rosetta Stone (ця платформа використовує метод «мовного занурення», де користувачі навчаються мові через відтворення повсякденних ситуацій), Babbel (спеціалізується на навчанні конкретних мов, таких як англійська, німецька, французька і використовує адаптивні уроки, в яких користувачі вивчають нові слова, граматику та відразу ж застосовують їх у практичних вправах), Memrise (ця платформа пропонує ефективні та веселі курси навчання іноземних мов; використовує методи мнемотехніки та запам'ятовування на основі карток, а також містить ігри, відео та спільноту користувачів для підтримки навчання), Lingvist (цілеспрямована на ефективне вивчення слів та фраз для розмовної мови; використовує

технологію штучного інтелекту для персоналізації навчання і надає короткі та інтенсивні уроки, які допомагають швидко засвоювати нові слова та граматику).

Ще однією популярною навчальною технікою у викладанні іноземної мови, яка набирає обертів у вітчизняній методиці є «Перевернутий клас» (“Flipped Classroom”). При традиційних методах навчання здобувачі вищої освіти спочатку вивчають тему заняття в аудиторії разом з викладачем, а далі продовжують її засвоювати самостійно. При методиці “Flipped Classroom” відбувається все навпаки – здобувачі самостійно добирають матеріал до необхідної теми, розбирають суть теми, а далі на заняттях діляться з аудиторією своїми дослідженнями у вигляді доповіді, презентації, проєктів чи цікавих фактів. Цей метод допомагає здобувачам брати активну роль у навчальному процесі і розвивати більшу автономію в навчанні. Замість того, щоб покладатися на викладача, який познайомить їх з темою і виконає практично усю роботу, здобувачі стають самі собі викладачами (Koumadoraki, 2022).

Важливим у процесі навчання іноземної мови, на нашу думку, є також навчання у співпраці (Collaborative Learning), коли здобувачі вищої освіти працюють разом над певним проєктом чи видом діяльності. Заняття, які базуються на співпраці між здобувачами, допомагають розвивати такі важливі навички (soft skills), як робота в команді,

делегування повноважень, тайм-менеджмент, співпраця, прийняття рішень, прагнення досягти спільної мети тощо. Завдяки спільній діяльності здобувачі вчаться оцінювати свої сильні сторони та обирати свою роль у проєкті залежно від своїх навичок та вмінь (Koumadoraki, 2022).

Безперечно, це далеко не увесь перелік новітніх тенденцій у навчанні іноземними мовами, але, без сумніву, кожен викладач чи кожен здобувач вищої освіти знайде для себе ті напрями викладання чи навчання, які сприятимуть позитивному результату.

Висновки. На нашу думку, вище вказані тенденції у викладанні іноземної мови набиратимуть обертів і суттєво вплинуть на спосіб навчання здобувачів вищої освіти, а при грамотному їх використанні, навчальний процес стане активним, захоплюючим і результативним. Активна участь здобувачів вищої освіти у навчальному процесі через обговорення чи практичний проєкт, метою яких є вирішення реальних проблем, а не запам'ятовування фактів та термінів без контексту, сприятиме кращому та легшому засвоєнню інформації. Своєю чергою, викладачеві іноземної мови важливо усвідомлювати, скільки доступних джерел і нових засобів масової інформації є у їх розпорядженні. Щодо перспективи подальших досліджень, пропонуємо детальніше дослідити і проаналізувати результати апробації новітніх тенденцій у навчанні англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Edutainment як один з найефективніших методів навчання персоналу. URL: <https://peopleforce.io/uk/blog/edutainment-yak-odin-z-najefektivnishih-metodiv-navchannya-personalu>
2. English language teaching trends to look forward to in 2023. URL: <https://www.languagesunlimited.com/6-english-language-teaching-trends-to-look-forward-to-in-2023/>
3. Koumadoraki A. 12 Modern Teaching Methods Revolutionizing Online Education. 2022. URL: <https://www.learnworlds.com/teaching-methods-online-education/>
4. Lopes A. and Cecilia R.-R. New Trends in Foreign Language Teaching: Methods, Evaluation and Innovation. Cambridge Scholars Publishing, 2018. URL: <https://www.cambridgescholars.com/resources/pdfs/978-1-5275-0597-1-sample.pdf>
5. Shah P. Top Current Trends in Teaching ESL in 2023 (updated). URL: <https://www.henryharvin.com/blog/top-current-trends-in-teaching-esl/>
6. VR, TPRS and Beyond: 6 English Language Teaching Trends for 2021 You Don't Want to Miss. URL: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/english-language-teaching/>
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
8. Загородня О., Ворначев А., Горюнова М. Тренди у вивченні іноземних мов в епоху пандемії. *Актуальні питання іноземної філології*. № 16. 2022. С. 60–66.

REFERENCES

1. Edutainment як odyn z naiefektyvnishykh metodiv navchannia personalu. [Edutainment as one of the most effective methods of personnel training] URL: <https://peopleforce.io/uk/blog/edutainment-yak-odin-z-najefektivnishih-metodiv-navchannya-personalu> [in Ukrainian].
2. English language teaching trends to look forward to in 2023. URL: <https://www.languagesunlimited.com/6-english-language-teaching-trends-to-look-forward-to-in-2023/>
3. Koumadoraki A. 12 Modern Teaching Methods Revolutionizing Online Education. 2022. URL: <https://www.learnworlds.com/teaching-methods-online-education/>

-
4. Lopes A. and Cecilia R.-R. *New Trends in Foreign Language Teaching: Methods, Evaluation and Innovation*. Cambridge Scholars Publishing, 2018. URL: <https://www.cambridgescholars.com/resources/pdfs/978-1-5275-0597-1-sample.pdf>
 5. Shah P. *Top Current Trends in Teaching ESL in 2023 (updated)*. URL: <https://www.henryharvin.com/blog/top-current-trends-in-teaching-esl/>
 6. VR, TPRS and Beyond: 6 English Language Teaching Trends for 2021 You Don't Want to Miss. URL: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/english-language-teaching/>
 7. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.)* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions) / Compiled and ed. by V.T. Busel Kyiv. Irpin : VTF "Perun", 2005. 1728 p. [in Ukrainian].
 8. Zahorodnia O., Vornachev A., Horiunova M. *Trendy u vyvchenni inozemnykh mov v epokhu pandemii*. [Trends in learning foreign languages in the era of the pandemic]. *Current issues of foreign philology*. № 16. 2022. pp. 60–66. [in Ukrainian].